

Başlık/ Title: Paul Auster'ın *Cam Kent* Adlı Eserindeki Metinlerarası Unsurların Türkçeye Çevirisi Üzerine Bir İnceleme

Yazar/ Author

Arzu Yetim

ORCID ID

0000-0001-7596-4101

Bu makaleye atıf için: Arzu Yetim, Paul Auster'ın *Cam Kent* Adlı Eserindeki Metinlerarası Unsurların Türkçeye Çevirisi Üzerine Bir İnceleme, *KARE*, no. 9 (2020): 34-48.

To cite this article: Arzu Yetim, Paul Auster'ın *Cam Kent* Adlı Eserindeki Metinlerarası Unsurların Türkçeye Çevirisi Üzerine Bir İnceleme, *KARE*, no. 9 (2020): 34-48.

Makale Türü / Type of Article: Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 15 Mayıs / May 2021

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 29 Temmuz / July 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Temmuz / July 2021

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

DRJI

EuroPub

MLA
International
Bibliography

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi /Acceptance Date: 11 Dec 2019

MLA International Bibliography: Kabul Tarihi /Acceptance Date : 28 Oct 2019

DRJI Directory of Research Journals Indexing: Kabul Tarihi /Acceptance Date: 14 Oct 2019

EuroPub Database: Kabul Tarihi /Acceptance Date: 26 Nov 2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

PAUL AUSTER'İN CAM KENT ADLI ESERİNDEKİ METİNLERARASI UNSURLARIN TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özet: Bu çalışmada, Amerikalı postmodern yazar Paul Auster'ın *New York Üçlemesi* içinde yer alan *Cam Kent* adlı eserinin orijinal dili olan İngilizceden Türkçeye çevirisinde yer alan metinlerarası unsurlar çeviribilim ve karşılaştırmalı edebiyat bağlamında incelenmiştir. Metinlerarasılık karşılaştırmalı edebiyatın ve çeviribilimin araştırma alanına girmektedir. Metinlerarasılık, yazarın geleneksel ve kendine ait özelliklerinin dikkate alınmayarak edebi veya edebi olmayan unsurların eserin oluşumundaki rolünü belirleme yöntemidir. Metinlerarasılık kuramı, metnin kendi içinde tutarlı bir bütün olduğunu savunan görüşün yerine tüm edebi üretimin diğer metinlerin varlığına bağlı olduğu görüşünü benimser. Buna göre, bir edebi metin yalnızca bir yazara ait olamaz, edebi eser diğer metinlerle ve dil yapılarıyla olan ilişkiler sonucu ortaya çıkar. Auster'ın *Cam Kent*'i tesadüfler, birbirine karşan kimlikler, çözülmeleyen muammalarla örülmüştür. *Cam Kent*'te yapısal olarak eser içinde eser söz konusudur. Auster'ın *Cam Kent*'inin içinde Stillman'ın kitabı anlatılmakta, bu kitapta da çeşitli kaynaklara göndermeler yer almaktadır. Stillman'ın kitabı ve dolayısıyla *Cam Kent*, kendinden önceki birçok eserle metinlerarası ilişkiler kurmaktadır. Paul Auster kendisi de dahil olmak üzere, Cervantes, Marco Polo, Montaigne, Milton, Baudelaire, Locke, Rousseau, Thomas More, Lewis Carol ve Edgar Allan Poe gibi yazar ve filozoflara anıştırma veya alıntı yoluyla göndermede bulunmaktadır. Metinlerarası unsurların çevirisinin incelenmesi, kaynak metin ve erek metin arasındaki eşdeğerlik ilişkisinin, çevirilebilirlik-çevirilemezlik, skopos, kültür aktarımı gibi çeviriye özgü kavramların ele alınmasını gerektirmektedir. Metinlerarası unsurların bulunduğu metinlerin çevirisi farklı bir özen ve yaklaşım gerektirebilmektedir. Metinlerarası unsurların kaynak metne eşdeğer çevrilmesi ve okurda eşdeğer izlenim bırakması amaçlanmaktadır. Bu nedenle çevirmen derin bir kültür birikimine sahip olmalıdır. Paul Auster'ın *Cam Kent* adlı eserinin incelendiği bu çalışmada eserin, Türkçeye İlnur Özdemir tarafından çevrilen ve Can Yayınları tarafından 2008 yılında basılan versiyonu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paul Auster, Cam Kent, Metinlerarasılık, Karşılaştırmalı Edebiyat, Çeviribilim.

A STUDY ON THE TRANSLATION OF INTERTEXTUAL ELEMENTS IN PAUL AUSTER'S CITY OF GLASS

Abstract: In this study, the intertextual elements in the translation (from English into Turkish) of the American postmodern writer Paul Auster's *City of Glass*, has examined in the context of translation studies and comparative literature. Intertextuality falls under the research field of comparative literature and translation studies. Intertextuality is the method of determining the role of literary or non-literary elements in the formation of the work, ignoring the author's traditional and own characteristics. He adopts the view that all literary production depends on the existence of other texts instead of the view that the text is a coherent whole within itself. Thus, a literary text cannot belong only to an author, literary work emerges as a result of relationships with other texts and language structures. Auster's *City of Glass* is interwoven with coincidences, intertwined identities, and unsolvable enigmas. Structurally *City of Glass* is 'a book in a book'. Stillman's book is described in Auster's novel, and there are references to various sources in this book. Stillman's book and thus *City of Glass* established intertextual relationships with many works before it. Paul Auster frequently cites writers and philosophers such as Cervantes, Marco

* Arş. Gör. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eskişehir, e-mail: ayetim@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7596-4101

Polo, Montaigne, Milton, Baudelaire, Locke, Rousseau, Thomas More, Lewis Carol, and Edgar Allan Poe and himself by citation or quotation.

Examining the translation of intertextual elements requires the consideration of translation-specific concepts such as the equivalence relationship between the source text and the target text, translatability-irreversibility, skopos, and cultural transfer. Translation of texts with intertextual elements may require a different care and approach. Intertextual elements are aimed to be translated into the source text and to leave an equivalent impression on the reader. Therefore, the translator should have a deep cultural background. In this study, in which Paul Auster’s novel *City of Glass* has analyzed, the version of the work translated into Turkish by İlkur Özdemir and published by Can Publishing in 2008 has discussed.

Keywords: Paul Auster, City of Glass, Intertextuality, Comparative Literature, Translation Studies.

1. Giriş

Latince’de örerken “birbirine karıştırma” anlamına gelen “intertexto” sözcüğünden türeyen “metinlerarasılık” kavramı ilk kez Fransız semiolog Julia Kristeva tarafından 1960’ların sonlarında ortaya atılmıştır. Kristeva “Word, Dialogue and Novel” gibi makalelerinde “geleneksel yazarı etkileyenler ve metnin kaynakları” anlayışını yıkmıştır. Kristeva’ya göre “Herhangi bir metin bir alıntılar mozaiği olarak inşa edilir; herhangi bir metin bir diğerrinin özümsemesi ve dönüştürülmesidir. Böylece, 'metinlerarasılık' kavramı öznelerarasılık kavramının yerini alır ve şiirsel dil en az iki yönlü olarak okunur”¹. Dolayısıyla bir edebi metin yalnızca bir yazara ait olamaz, edebi eser diğerr metinlerle ve dil yapılarıyla olan ilişkiler sonucu ortaya çıkar. Kristeva, herhangi bir metnin diğerr metinlerin şekil değıştirmiş hali olduğunu ileri sürmektedir.²

Kristeva üç boyutlu bir metinsel mekân çizmektedir: ilki "writing subject" yani yazının konusu, ikincisi (ideal) alıcı, üçüncüsü dış metinler. Her metin, okurun önceden okuduklarını ve kendi kültürel altyapısını da yanında taşır. Böylece, kendi bağlamını aşarak; 1. kendi gönderme yaptığı ya da direkt gönderme yaptığı dış "metin"lere; 2. okurunun yukarıda açıklanan bilgi katmanları doğrultusunda sonsuza kadar genişler. Bu açıdan bakıldığında, Kristeva’nın, kültürel kodlarla okuma eyleminin birbirinden ayıramayacağını söyleyen Barthes’ın açtığı yoldan yürüdüğünü söylemek olasıdır. Ancak Chandler’in de belirttiği gibi Kristeva, Barthes’ dan birkaç adım ileri giderek bu kavramı sembolik ve semiotik arasındaki ilişkiler bazında inceler; öyle ki bir metin, mevcut işaret sistemlerini geçerek yeniden düzenleyip anlamlandırır. Bir metin, ancak önceki metinlerin yeniden okumasının yeniden okuması yapıldığında anlaşılabilir. Kristeva’ya göre,

¹ Julia Kristeva, Kristeva, *The Kristeva Reader*. Ed.: T. Moi. (USA: Blackwell Publishing, 1996), 37.

² Bkz. Keep-McLaughlin, (2000) Christopher Keep, Tim McLaughlin ve Robin Parmar, “Intertextuality”. Erişim: <http://www2.iath.virginia.edu/elab/hf10278.html> (14.12.2020).

'metinlerarasındaki olumlayıcı ve olumsuzlayıcı ilişkiler, modern şiirsel üretimin temel yasası'dır.³

Bu çalışmada, Amerikalı postmodern yazar Paul Auster'ın *Cam Kent* adlı eserindeki metinlerarası unsurlar çeviribilim ve karşılaştırmalı edebiyat bağlamında incelenecektir. Çalışmada eserin, Türkçeye İlkur Özdemir tarafından çevrilen ve Can Yayınları tarafından 2008 yılında basılan versiyonu ele alınacaktır.

Metinlerarasılık, yazarın geleneksel ve kendine ait özelliklerinin dikkate alınmayarak edebi veya edebi olmayan unsurların eserin oluşumundaki rolünü belirleme yöntemidir. Metnini kendi içinde tutarlı bir bütün olduğunu savunan görüşün yerine tüm edebi üretimin diğer metinlerin varlığına bağlı olduğu görüşünü benimser. Buna göre bütün metinler, diğer metinlerin yeniden yazılmış şeklidir.⁴

"Yazarın öldüğünü" ilan eden Roland Barthes'a göre metinlerarasılık yalnızca edebi eserler için söz konusu olmayıp tüm metinler için geçerli bir kavramdır. Metinlerarasılık tırnak işareti kullanılmadan yapılan alıntılardır. Buna bağlı olarak, yazma işlemi de diğer farklı metinleri bilerek ya da bilmeyerek sürekli bir devinimden geçirme işlemidir. Ayrıca bir metin yalnızca okunduğu zaman oluşturulur. Okuyucunun kendi kültürel konumu, deneyimleri, önceki okumaları da metnin okunması sırasında metinlerarasılık oluşturur. Bu bağlamda metinlerarasılık, eserin bütünlüğünü bulanıklaştır ve kendi içindeki tutarlılığını sınırsız bir bağlantılar dokusuna ve sayısız göndermelere dönüştürür.

Metinlerarasılık kavramını salt yazarların birbirini etkilemesi olarak tanımlamak yetersiz bir tanımlamadır. Yapısalcılara göre dil yalnızca bireysel hâkimiyeti aşma gücüne değil, ayrıca özneliği belirleme gücüne de sahiptir. Orta çağ döneminde "müelliflik" ve "eser hırsızlığı" gibi kavramların yer almadığı bilinmektedir. Barthes'a göre yazan müellif değil, dildir; yazmak yalnızca dilin sözünün geçtiği noktaya ulaşmaktır. Yazarlar yazarlarken aynı zamanda yazılırlar. İletişim kurmak için bizim var olan kavram ve kaideleri harekete geçirmemiz zorunludur. İletişim kurma niyetimiz ve ne konuda iletişim kurmaya niyetlendiğimiz bizim için önemlidir. Çünkü, anlam yalnızca, yazarın niyetine indirgenemez. Barthes, metnin hiçbir orijinal olmayan çeşitli yazıların harmanlandığı ve zıtlaştığı çok boyutlu bir alan olduğunu belirtir. Yazar aslında hiçbir hakikiliği olmayan ve değişmeyen bir

³ Bkz. Daniel Chandler, "Semiotics for Beginners: Intertextuality". Erişim: <http://users.aber.ac.uk/dgc/Documents/S4B/semiotic.html>, (23.11.2020).

⁴ Kubilay Aktulum, *Metinlerarası İlişkiler*. (Ankara: Öteki Yayınevi, 2000), 18.

devamlılığı olan bir hareketi taklit eder. Yazarın tek inisiyatifi yazıları karıştırmak, kelimeleri diğerleriyle karşı karşıya getirmektir.⁵ Bloom'a göre yazar, kendinden önceki eserleri yorumlamaya çalışır, ancak her eser bir önceki eserin yanlış yorumlanmasıdır (misinterpretation), ve her yorum, gerçekte önceden yazılmış olanın yanlış olarak okunmasıdır (misreading).⁶

Bir diğer kuramcı olan Mihail Bahtin'in ele aldığı kavram söyleşim/söyleşimciliktir. Bahtin'in yapıtlarında söyleşim seslerin çokluğu ya da çok seslilik değişmez bir yazınsallık olgusudur. Bahtin metni başka yapıtlarla olduğu kadar tarihsel ve toplumsal olgularla da sürekli alışveriş içerisinde olduğunu belirtmektedir. Bahtin'e göre yazına ait olsun ya da olmasın her sözce onu derinden derine belirleyen toplumsal ve tarihsel bir bağlamda köklenmiştir. Hiçbir yazınsal söylem "önceden söylenmiş"e,, "bilinene", "ortak düşünceye" yönelmeden edemez. Bahtin metni, özellikle de roman metninin çok sesli olduğunu düşünmektedir. Bahtin her sözcenin ya da söylemin tekil bir olgu tek bir yazarın ya da konuşmacının edimi olmadığı konuşucu ile dinleyici arasında bir alışveriş olduğunu savunur. Bahtin'e göre "Kurmaca metinler, okuyucunun metinden alımlayarak yalnız başına yeniden kurgulamak zorunda oldukları hayali bir iletişim konumu yaratmakla ayrıca bir fark arz eder".⁷

Bahtin'in kuramında öne çıkan bir olgu da "karnavallaşma"dır. Karnavallaşmada "her şey, karşıtının sınırında yer alır. Aşk nefretin sınırındadır, nefreti bilir ve anlar; nefretse aşkın sınırındadır ve aynı şekilde aşkı anlar".⁸ Karnavallaşma kabul edilmiş değerleri yıkmaz ama geçerliliklerini göreceli hale getirir. Bahtin, "Karnaval tarzı hayat, alışılmış rayından çıkmış, belli bir şekilde 'ters bir hayattır, amuda kaldırılmış bir dünya'dır" der.⁹ Karnavallaşma çoksesli romanın bir özelliğidir ve metnin diğer metinlerle alışveriş içinde olduğunun bir göstergesidir. Bahtin'in diyoglaşma kuramını geliştiren Kristeva'nın ele aldığı kavramlardan biri de karnavallaşma olmuştur.

Metinlerarasılık kuramı ile ilişkili olarak anametnin (hypertext) ve altmetnin (hypotext) kavramları ortaya çıkmıştır. Genette'ye göre anametinsellik (hypertextuality) bir B metnini (anametnin), daha önceki bir A metnine

⁵ Bkz. Roland Barthes, *Image-Music-Text*. (London: Fontana, 1977), 143.

⁶ bkz. Bruno Osimo, *Çeviri Kursu: 17. Çeviribilim-İkinci bölüm*. Çeviren: Nevin Özkan, (2004), Erişim: http://courses.logos.it/pls/dictionary/linguistic_resources.cap_1_17?lang=tr, 12.03.2021.

⁷ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*. (İstanbul: Say Yayınları, 2003), 185.

⁸ A.g.e., 188.

⁹ Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, 187.

(altmetin) bağlayan herhangi bir ilişkiyi içermektedir.¹⁰ Riffatere ise altmetin yerine metinlerarası gönderge (intertext) adlandırmasını kullanmaktadır. Okur merkezli bir metinlerarasılık kuramını benimseyen Riffatere, sıradan metinlerarası ve zorunlu metinlerarası kavramlarını ortaya atmıştır. Aktulum'un belirttiği gibi, sıradan metinlerarası gerekli donanımına sahip olmayan okurun gözünden kolayca kaçabilecek ilişkilere dir.¹¹ Zorunlu metinlerarasılık ise herhangi bir okuyucunun çözmesini gerektiren ve metin içerisinde kendisini okura hissettiren göndermelerdir.¹² Riffatere'in kuramından hareketle sıradan metinlerarası ilişkilerin okur tarafından olduğu gibi çevirmen tarafından fark edilememesi durumu söz konusu olabilir. Bu durum metinlerarası ilişkilerin çevirisinin zorluğunu ve çevirmenin geniş kapsamlı bilgi birikimi gereksinimini ortaya koymaktadır.

Metinlerarasılık, karşılaştırmalı edebiyatın ve çeviribilimin araştırma alanına girmektedir. Metinlerarası unsurların çevirisinin incelenmesi, kaynak metin ve erek metin arasındaki eşdeğerlik ilişkisinin, çevirilebilirlik-çevirilemezlik, skopos, kültür aktarımı gibi çeviriye özgü kavramların ele alınmasını gerektirmektedir. Metinlerarası unsurların bulunduğu metinlerin çevirisi farklı bir özen ve yaklaşım gerektirebilmektedir. Klimovcih, metinlerarası unsurların çevirisinde bu unsurun işlevini korumanın önemini vurgulamaktadır.¹³ Yazarın kaynak metinde hedeflediği etki erek metinde de sağlanabilmelidir. Salo-ojo,'ya göre erek metindeki göndermeler okur tarafından anlaşılabilirilmekte, göndermelerin olduğu gibi çevrilmesi ya da dip notlarla açıklanmaya çalışılması ise okur açısından rahatsız edici olabilmektedir. Bu nedenle çevirmenin metne uygun bir yöntem belirlemesi önem arz etmektedir.¹⁴

Lawrence Venuti, "Translation, Intertextuality, Interpretation" adlı makalesinde çeviriyi benzersiz bir metinlerarasılık durumu olarak görmektedir. Venuti, makalesinde yabancı metinler arası ilişkileri oluşturan sözcük ve deyimleri aktarmanın anlamsal eşdeğerlik sağladığını ancak bu ilişkileri sürdürmediği ve yabancı metinlerarası ilişkilerin kültürel önemini yakalayamadığı için, metinlerarası göndermeleri çevirmenin neredeyse

¹⁰ Bkz. Gérard Genette, *Palimpsests: Literature in the Second Degree*. (USA: University of Nebraska Press, 1997), 5.

¹¹ Bkz. Kubilay Aktulum, *Metinlerarasılık/ Göstergelerarasılık*. (Ankara: Kanguru Yayınevi, 2011), 466.

¹² Bkz. a.g.e., 487.

¹³ Bkz. Natalya V. Klimovich, "Phenomenon of Intertextuality in Translation Studies", *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences* 2 (2014): 258.

¹⁴ Mari Salo-ojo, "Lost In Translation? Translating allusions in Two of Reginald Hill's Dalziel & Pascoe Novels". (Master's Thesis Department of English University of Helsinki, 2004), 5.

imkânsız olduğunu savunur. Bu nedenle, çeviri sürecinde metinlerarası bağlam kaybolur. Çevirmenler bu durumu telafi etmek için giriş yazıları veya dipnotlar, açıklamalar kullanırlar. Venuti'ye göre bu yöntemler çevirmenin çalışmasını çeviriden çok yorum haline getirmektedir. Venuti, çevirinin kaynak metni bağlamından koparan ve yeniden bağlamsallaştıran dönüştürücü bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu süreç ise kaynak ve erek metin arasındaki dilsel ve kültürel farklılıkları arttırmaktadır.¹⁵

Çeviri eylemini bir metinlerarasılık durumu olarak gören Long ve Yu'ya göre, metinlerarasılık sadece dil ve metin düzeyinde yansıtılmaz, aynı zamanda orijinal yazar, çevirmen, çeviri okuru ve eleştirmenlerin düşünce ve psikolojik faaliyetlerinin derinliklerinde saklıdır. Bu nedenle çevirmen, orijinal metnin yazarı ile hedef metnin okuyucusu arasında aracı olarak, yazarın niyeti, metnin konusu ve çağrışımıyla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan çok sayıda önceki metni okuma ihtiyacı duyar.¹⁶ Bu bağlamda Klimovich'in çeviri, metinlerarasılık ve kültür üzerine yaptığı tespit önem taşımaktadır. Klimovich, metinlerarası unsurların bir dile dolayısıyla bir kültüre çevrilebilmesinin olanakları tartışılırken kültürün kendisinin metinlerarası olduğunun göz önünde bulundurulması gereğini hatırlatmaktadır.¹⁷

Metinlerarası unsurların kaynak metne eşdeğer çevrilmesi ve okurda eşdeğer izlenim bırakması amaçlanmaktadır. Al Saideen'e göre, çevirmenler kaynak metnin metinlerarası bağlamının kaybolması ihtimalini en aza indirmek için bağlamın erek metne aktarılmasını ve erek okur tarafından anlaşılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu amaçla, benzer metinlerarasılık, yan metinsel araçlar, tefsir çevirisi gibi belirli çeviri stratejileri benimsemektedirler. Öte yandan anlamsal eşdeğerlik dilsel farkları ortadan kaldırırsa da kaynak metindeki metinlerarası ilişkileri aktarmak çevirmenlerin karşılaştığı göz korkutucu sorun olmaya devam etmektedir.¹⁸ Metinlerarası unsurları çevirisi söz konusu olduğunda, çevirmen derin bir kültür birikimine sahip olması gerektiği görülmektedir. Çevirmen öncelikle kaynak metninde yer alan metinlerarası göndermeleri belirlemeli, tanımalı ve eşdeğer olarak

---

¹⁵ Bkz. Lawrence Venuti, "Translation, Intertextuality, Interpretation", *Romance Studies*, 27(3), (2009): 157-170.

¹⁶ Bkz. Yi Long ve Gaofeng Yu, "Intertextuality Theory and Translation", *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 10, No: 9, DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.1009.14>, (2020): 1107.

¹⁷ Bkz. Natalya V. Klimovich, "Phenomenon of Intertextuality in Translation Studies Klimovich", 260.

¹⁸ Bassam M. Al Saideen, "Translating Intertextuality as Intercultural Communication a Case Study", Graduate Dissertations and Theses 85, (2018), iv, https://orb.binghamton.edu/dissertation_and_theses/85

aktarmaya çalışmalıdır. Alawi'nin de vurguladığı gibi metinlerarası unsurların çevirisi üzerine düşünmek çeviri eylemini daha yaratıcı, anlaşılır ve ulaşılabilir kılar.¹⁹ Çeviri ediminde göstergebilimin verilerinden yararlanmanın çevirmene yardımcı olacağını vurgulayan Öztürk Kasar ve Batu'ya göre "nitelikli bir çeviri gerçekleştirmek isteyen bir çevirmenin öncelikle, kaynak metni nitelikli bir biçimde okuyabilmesi; eserde yer alan görünür ya da örtük göstergeleri büyük bir özenle kavramaya çalışması ve doğru yorumlayabilmesi gerekmektedir".²⁰

2. Cam Kent'te Metinlerarası Unsurların Çevirisi

Amerikalı yazar Paul Auster'ın *New York Üçlemesi*'nin ilk kitabı olan *Cam Kent*'te sonradan özel dedektif olan ve bir olayı inceledikçe aklını kaybeden polisiye roman yazarı Daniel Quinn anlatılmaktadır. Auster'ın belirsizliğe, kuşkuçuluğa ve dünyanın esrarengizliğine dayanan postmodernist anlayışı tüm eserlerini çevrelemektedir. Auster'a göre hayat tesadüfidir, bu nedenle de kader kısmet gibi kavramlar artık geçerliliğini yitirmiştir.²¹ Auster'ın *Cam Kent*'i tesadüfler, birbirine karışan kimlikler, çözülemeyen muammalarla örülmüştür. Auster'ın anlatısı, kendinden önceki birçok eserle metinlerarası ilişkiler kurmuştur. Auster kendisi de dahil olmak üzere, Marco Polo, Montaigne, Milton, Baudelaire, Locke, Rousseau, Thomas More, Lewis Carol ve Edgar Allan Poe gibi yazar ve filozoflara anıştırma veya alıntı yoluyla sık sık göndermede bulunmaktadır.

Cam Kent, özellikle Cervantes'in *Don Kişot*'uyla metinlerarası bir ilişki içerisindedir. Örneğin, eserin baş kahramanı Daniel Quinn ile Cervantes'in şövalyesinin ad ve soyadlarının baş harfleri aynıdır. İkinci olarak Quinn, "yazar Paul Auster"ı bulduğunda, Auster *Don Kişot*'un yazılış süreci hakkında bir makale yazmaktadır. "Auster" a göre bu makale bir "hayali okuma"dır ve makalesinde Kişot'un anlatıcısı olan Cide Hamete Benengeli'nin muhtemel kimliklerini incelemektedir.

Eserin ilk metinlerarası göndermesi Marco Polo'ya yöneliktir. Quinn'in başucunda Marco Polo'nun *Seyahatname*'si durmaktadır. Marco Polo'nun kitabının başlangıcında söylediği sözler, kitap boyunca anlatacaklarının gerçek olduğunu belirten sözlerdir. Auster, Polo'nun bu sözlerini

¹⁹Nabil Mahmoud Alawi, "Intertextuality and Literary Translation between Arabic and English", An-Najah Univ. J. of Res. (Humanities), Vol. 24(8), (2010): 2451.

²⁰Sündüz Öztürk Kasar ve Elif Batu, "Oscar Wilde'nin Bencil Dev Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümlemesi ve Çeviri Göstergebilimi Bağlamında Türkçe Çevirilerinin Değerlendirilmesi". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), (2017): 948.

²¹Brendan Martin, *Paul Auster's Postmodernity*. (New York- London: Routledge, 2008), 103.

alıntılararak kendi anlatacağı diğer bir deyişle Quinn'nin başından geçen olayların gerçek olduğunu ima etmektedir.

Quinn picked up the Marco Polo and started reading the first page again.
"We will set down things seen as seen, things heard as heard, so that our book may be an accurate record, free from any sort of fabrication. And all who read this book or hear it may do so with full confidence, because it contains nothing but the truth".²²

Quinn, Marco Polo'yu eline alıp birinci sayfayı baştan okumaya başladı.
"Gördüklerimizi gördüğümüz gibi, duyduklarımızı duyduğumuz gibi yazacağız, böylece kitabımız gerçeğe uygun bir kayıt olacak, içinde hiçbir uydurma şey bulunmayacak. Bu kitabı okuyanların ya da dinleyenlerin içleri rahat olabilir, çünkü bu kitapta gerçeğin dışında bir şey yok".²³

Alıntının Türkçe çevirisinin orijinali ile tam bir eşdeğerlik içinde olduğu görülmektedir. Böylelikle Türk okur, kitabı orijinal dilinden okuyan okurlarla aynı iletiyi almaktadır.

Bir sonraki alıntıda, Quinn yolda yürürken sabah güneşi ona Hollandalı ressam Vermeer'in "Asker ve Gülümseyen Genç Kız" tablosunu çağırırır.

He thought for a moment of Vermeer's Soldier and Young Girl Smiling, trying to remember the expression on the girl's face, the exact position of her hands around the cup, the red back of the faceless man. In his mind, he caught a glimpse of the blue map on the wall and the sunlight pouring through the window, so like the sunlight that surrounded him now.²⁴

Bir an Vermeer'in Asker ve Gülümseyen Genç Kız tablosu geldi aklına, kızın yüzündeki ifadeyi, fincanı kavrayan ellerinin tam konumunu, yüzü görünmeyen adamın kırmızı ensesini anımsamaya çalıştı. Duvarda asılı olan mavi harita ve pencereden giren güneş ışığı zihninde belirip kayboldu, şimdi kendisini kuşatan güneş ışığına o kadar benziyordu ki.²⁵

Vermeer tablosuna yapılan göndermeden Quinn'in tablodaki tüm detayları anımsadığı anlaşılmaktadır. Bu anlatının aynı zamanda bir yazar olan Quinn'in sanat bilgisini ve detaylara verdiği önemi vurgulamak, Quinn'in karakterini tanımamıza yardımcı olmak için eserde yer aldığı düşünülebilir. Alıntının Türkçe çevirisi tek bir sözcük grubundaki hata dışında oldukça yetkindir. Tablonun detaylarından bahsederken kullanılan

²² Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*. (New York: Penguin Books, 2006), 6.

²³ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*. Çeviren: İknur Özdemir. (İstanbul: Can Yayınları, 2008), 15.

²⁴ Paul Auster, Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 12-13.

²⁵ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 23.

“the red back of the faceless man” ifadesindeki “red back” tamlaması Türkçeye “kırmızı ense” olarak çevrilmiştir, oysa burada adamın kırmızı ceketli sırtı anlatılmak istenmiştir, “kırmızı sırtı” ifadesi daha doğru olacaktır.

Eserdeki bir sonraki metinlerarası gönderme Montaigne’in “Raymond Sebond İçin Özür” adlı denemesine yapılmıştır. Quinn, Stillman’la tanıştıktan ve babasının Stillman’ı yıllarca tecrit ederek konuşmayı unutmamasına neden olduğunu öğrendikten sonra tecrit edilen çocuklar ve dil üzerine okuduğu hikayeleri hatırlar. Bunlardan biri de Montaigne’in denemesidir.

Cranks and ideologues, however, were not the only ones interested in the subject. Even so sane and skeptical a man as Montaigne considered the question carefully, and in his most important essay, the Apology for Raymond Sebond, he wrote: “I believe that a child who had been brought up in complete solitude, remote from all association (which would be a hard experiment to make), would have some sort of speech to Express his ideas. And it is not credible that Nature has denied us this resource that she has given to many other animals. But it is yet to be known what language this child would speak; and what has been said about it by conjecture has not much appearance of truth”²⁶

Montaigne gibi aklı başında ve kuşkucu biri bile bu sorunun üzerinde özenle durmuş ve en önemli denemesi ‘Raymond Sebond İçin Özür’de şunu yazmıştı: “Tamamen yalnız başına büyüyen, hiç kimseyle ilişkisi olmayan (ki bu, gerçekleştirmesi çok güç bir deney olurdu) bir çocuğun, düşüncelerini ifade etmek için bir dili olurdu. Doğanın, başka birçok hayvana verdiği bu kaynağı insanlardan esirgemesi pek inanılası değildir. Ancak bu çocuğun hangi dili konuşacağı henüz bilinmemektedir; ve bu konuda öne sürülen varsayımların gerçek olması pek mümkün görünmemektedir”²⁷

Auster bu alıntı ile dilin oluşumu üzerine okuru düşündürmek istemektedir. Düşüncelerini Montaigne gibi ünlü bir yazar ve düşünürün görüşleriyle desteklemektedir. Alıntının Türkçe çevirisi kaynak metin ile eşdeğerlik içerisindedir.

Aslında bir yazar olan Quinn, tesadüf eseri özel dedektif olarak çalışmayla başlar. Ancak, kendisi de polisiye öyküler yazan Quinn’in dedektiflik hakkında bildikleri okuduğu polisiye romanlarla sınırlıdır. Bu durum Edgar Allan Poe’nun *Dedektif Auguste Dupin Öyküleri*’nden yapılan alıntı ile vurgulanmaktadır.

---

²⁶ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 33-34.

²⁷ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 46-47.

And yet, what is it that Dupin says in Poe? "An identification of the reasoner's intellect with that of his opponent." But here it would apply to Stillman senior. Which is probably even worse²⁸.

Yine de Dupin, Poe'da ne demişti? "Muhakeme edenin zekâsının hâsmının zekâsıyla bir tutulması." Ama burada bu, Baba Stillman için geçerli. Bu da büyük olasılıkla daha beter.²⁹

Özdemir'in Türkçe çevirisinin kaynak metindeki anlamı bütünüyle yansıttığı görülmektedir.

Cam Kent'teki bir sonraki metinlerarası gönderme Kristof Kolomb, Peter Martyr ve Montaigne'e yöneliktir. Quinn, araştırması sırasında Stillman'ın babasının yazdığı kitaba ulaşır. Baba Stillman bu kitapta "Yeni Babil" olarak adlandırdığı bir görüşü savunmakta, görüşünü Kolomb'dan, Martyr'den, Montaigne'den, Milton'dan ve özellikle de İncil'den yaptığı alıntılarla desteklemeye çalışmaktadır. Quinn, Stillman'ın kitabını okudukça okurda bu alıntılarla karşılaşır.

In the narrative of his third voyage, for example, Columbus wrote: "For I believe that the earthly Paradise lies here, which no one can enter except by God's leave." As for the people of this land, Peter Martyr would write as early as 1505: "They seem to live in that golden world of which old writers speak so much, wherein men lived simply and innocently, without enforcement of laws, without quarrelling, judges, or libels, content only to satisfy nature." Or, as the ever-present Montaigne would write more than half a century later: "In my opinion, what we actually see in these nations not only surpasses all the pictures which the poets have drawn of the Golden Age, and all their inventions representing the then happy state of mankind, but also the conception and desire of philosophy itself."³⁰

Örneğin Kolomb üçüncü yolculuğunu anlatırken şöyle demişti: "Çünkü ben dünya yüzündeki cennetin burada bulunduğuna inanıyorum, Tanrı'nın izni olmadan kimse buraya adım atamaz." Bu ülkedeki insanlarla ilgili olarak Peter Martyr ta 1505 yılında şunları yazmıştı: "Eski yazarların onca söz ettiği o altın dünyada yaşıyor gibiler, ki o dünyada insanlar basit ve yalın bir yaşam sürerlerdi. Yasaların baskısı olmadan, kavga etmeden, yargıçlar ya da iftiracılar olmadan, yalnızca doğaya uyum sağlamaktan mutluluk duyarak." Ya da, yarım yüzyıl sonra her dem var olan Montaigne'in yazdığı gibi: "Kanımca bizim bu uluslarda asıl gördüğümüz, şairlerin Altın Çağ'la ilgili çizdiği bütün tabloların ve insanlığın o zamanki mutlu durumunu ifade eden düşüncelerin ötesine geçmekle kalmıyor, felsefenin düşüncesini ve arzusunu da taşıyor."³¹

²⁸ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 40.

²⁹ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 54.

³⁰ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 41-42.

³¹ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 56-57.

Farklı üsluba sahip üç yazardan yapılan alıntılar eşdeğer bir biçimde çevrilmiştir. Çevirmenin sözcük seçiminde ve cümle yapısında üslubu korumaya özen gösterdiği görülmektedir.

Cam Kent'e yapısal olarak eser içinde eser söz konusudur. Auster'ın *Cam Kent*'inde Stillman'ın kitabı anlatılmakta, bu kitapta ise çeşitli kaynaklara göndermeler yer almaktadır. Kitabında Cennet düşüncesini sorgulayan Stillman, Milton'un sözleri ile kendi görüşünü destekler.

As Milton himself put it in the *Areopagitica*, "It was out of the rind of one apple tasted that good and evil leapt forth into the world, like two twins cleaving together."³²

Milton'un kendisinin *Areopagitica*'da söylediği gibi: "Kötülük ve iyilik dünyaya, tadına bakılan bir tek elmanın kabuğundan sıçradı, tıpkı yapışık ikizler gibi."³³

Milton'dan yapılan alıntının çevirisinde yazarın üslubunun korunduğu görülmektedir.

Cam Kent'te Stillman'ın kitabının anlatıldığı bölümdeki bir diğer alıntı *Tekvin*'den alınmıştır: "Be fertile and increase, fill the earth and master it"³⁴, "Üreyin ve çoğalın, dünyayı doldurun ve onun efendisi olun."³⁵ Bu alıntının çevirisinin de kaynak metin ve erek metin arasında eşdeğerlik gözetilerek yapıldığı anlaşılmaktadır. Babil kulesini inşa ederek bu Tanrı'nın bu emrine karşı geldikleri ve bu nedenle de cezalandırıldıkları kabul edilmektedir. Dilin oluşumu konusuna eserinde geniş bir yer ayıran Auster, bu alıntı ile Babil efsanesini anımsatmaktadır.

İncil'den yapılan başka bir alıntıda Babil'in yok edilişi ile Adem ile Havva'nın Cennet'ten kovuluşu ilişkilendirilir.

And the Lord said, Behold, the people is one, and they have all one language; and this they begin to do: and now nothing will be restrained from them, which they have imagined to do." This speech is a conscious echo of the words God spoke on expelling Adam and Eve from the Garden: "Behold, the man is become one of us, to know good and evil; and now, lest he put forth his hand, and take also of the tree of life, and eat, and live forever—Therefore the Lord God sent him forth from the garden of Eden."³⁶

³² Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 42.

³³ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 58.

³⁴ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 44.

³⁵ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 59.

³⁶ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 44.

Ve Tanrı dedi ki, işte bir kavındırlar ve onların hepsinin bir dili var; ve yapmaya başladıkları şey budur; ve şimdi yapmaya niyet ettiklerinden hiçbir şey onlara men edilmeyecektir." Bu konuşma, Tanrı'nın Adem ile Havva'yı Cennet'ten kovarken söylediği sözlerin bilinçli bir yansımasıdır: "İşte, adam iyiyi ve kötüyü bilmekte bizden biri gibi oldu; ve şimdi elini uzatmasın ve hayat ağacından almasın ve yemesin ve ebediyen yaşamasın diye- böylece Rab Allah onu Cennet bahçesinden çıkardı..."³⁷

Görüldüğü gibi eserin çevirmeni Kutsal Kitabın diline hakimdir. Çeviriyi yaparken var olan İncil çevirilerine başvurmuş olduğu anlaşılmaktadır. Çevirmenin bu tutumu metnin içindeki metinlerarasılığı yitirmeden Türkçeye aktarılmasını sağlamıştır.

Auster, eserin ilerleyen sayfalarında yeniden Milton'a başvurur. Daha önce dilin oluşumu ile Cennetten kovulma arasında bağlantı kuran yazar, Milton'un *Yeniden Kazanılan Cennet* adlı eserine yaptığı gönderme ile okura iyilik-kötülük ve dil ilişkisini sorgulatar.

In Milton's Paradise Regained, Satan speaks with "double-sense deluding," whereas Christ's "actions to his words accord, his words / To his large heart give utterance due, his heart / Contains of good, wise, just, the perfect shape." And had God not "now sent his living Oracle / into the World to teach his final will, / And sends his Spirit of Truth henceforth to dwell / in pious Hearts, an inward Oracle / To all Truth requisite for me to know"? And, because of Christ, did the fall not have a happy outcome, was it not a felix culpa, as doctrine instructs?³⁸

Ve Tanrı, 'göndermemiş miydi canlı temsilcisini / dünyaya, son emrini öğretmek için / ve Gerçeğin Ruhu'nu bundan böyle yaşaması için / dindar yüreklerde, içsel bir Kehanet / benim bilmem gereken bütün gerçeğe ilişkin?' Ve İsa sayesinde, cennetten kovuluşun mutlu sonu olmadı mı, bir/elice culpa değil miydi, doktrinin söylediği gibi?³⁹

Milton'dan yapılan ve şiirsel bir dile sahip olan alıntı bir noktadaki hata dışında kaynak metni yansıtacak şekilde yapılmıştır. Kaynak metinde yer alan Latince "felix culpa" sözü çeviride "elice culpa" olarak verilmiştir. "Elice culpa" sözü hiçbir anlam taşımamaktadır, oysa "felix culpa"nın sözlük anlamı "mutlu günah"tır. Bu ifade, çevirilerde Latince ifadelerde genellikle tercih edildiği üzere orijinal haliyle bırakılmalı veya Türkçe anlamı doğru şekilde verilmelidir.

³⁷ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 60.

³⁸ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 47.

³⁹ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 63.

Cam Kent'te yer alan son metinlerarası alıntı Fransız şair Baudelaire'in "N'importe où hors du monde" (Anywhere Out of the World- Dünyanın Dışında Herhangi Bir Yer) adlı şiirinden bir dizedir.

Baudelaire: Il me semble que je serais toujours bien là où je ne suis pas.
In other words: It seems to me that I will always be happy in the place where I am not. Or, more bluntly: Wherever I am not is the place where I am myself. Or else, taking the bull by the horns: Anywhere out of the world.⁴⁰

Baudelaire: Il me semble que je serais toujours bien là où je ne suis pas.
Başka bir deyişle: Öyle sanıyorum ki benim mutlu olacağım yer hep bulunmadığım yer olacaktır. Ya da daha açık söylemek gerekirse: Bulunmadığım yer, kendim olduğum yerdir. Ya da, iyice dobralasursak: Dünyanın dışında neresi olursa olsun.⁴¹

Eserin kahramanı Quinn bu dizeyi New York sokaklarında saatlerce dolaştıktan sonra not defterine yazar. Öncesinde sokaklarda rastladığı insanlarla ilgili ayrıntıları tek tek anlatır, özellikle evsizlerden ve meczuplardan söz eder. Alıntı, Quinn'in kimlik arayışına işaret etmektedir. Çeviri alıntılarının çoğunda olduğu gibi kaynak metne eşdeğer bir biçimde yapılmıştır.

Sonuç

Paul Auster'ın *Cam Kent* adlı eserindeki metinlerarası unsurların çeviribilim bağlamında incelendiği bu çalışmada, yazarın farklı üsluplara sahip çeşitli kaynaklardan yaptığı metinlerarası alıntıların çevirmen tarafından Türkçeye anlam kaybına uğramaksızın aktarıldığı görülmüştür. Çevirmenin, çeviride eşdeğerliği gözettiği anlaşılmaktadır. Çevirmenin bu tutumu, metnin içindeki metinlerarasılığı yitirmeden Türkçeye aktarılmasının sağlamıştır. İncelenen çeviri metinde, kaynak metnin barındırdığı metinlerarası unsurların yoğunluğu bakımından çevirmenin dili kullanma yetkinliğinin yanı sıra bilgi birikimi açısından da sınıandığı anlaşılmaktadır. Metinlerarası unsurların çevirisi, çevirmenin derin bir kültürel, edebi, tarihsel bilgi birikimine sahip olmasını gerektirmektedir. Kaynak metindeki metinlerarası unsurların tanınıp anlaşılması, kaynak metindeki kültürel ve iletişimsel bilginin erek metne aktarılması açısından elzemdir. Metinlerarası unsurları eşdeğer çevirisi diller ve kültürlerarasındaki alışverişe olanak sağlamaktadır. Çeviri metni bir yeniden yazım olarak kabul edildiğinde kaynak metin ile erek metin arasındaki

⁴⁰ Paul Auster, *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*, 108.

⁴¹ Paul Auster, *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*, 135.

ilişkinin metinlerarası bir ilişki olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çeviri ve metinlerarası ilişkiler birbirine içkindir denebilir.

Çeviribilim ve karşılaştırmalı edebiyat bilimi ortaya çıkışları ve gelişimleri açısından benzerlik gösteren ve başlangıçlarından günümüze birbirleriyle yakın ilişki içerisinde olan iki disiplin olarak dikkat çekmektedirler. Günümüzde her iki alanın da kültürel çalışmalar alanına yaklaştığı görülmektedir. Metinlerarasılık kuramın kültür ile doğrudan ilişkisi göz önüne alındığında; metinlerarasılık, çeviri ve karşılaştırmalı edebiyat biliminin doğal ve süregelen bir ilişki/iletişim içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın sonucunda Türkiye'deki karşılaştırmalı edebiyat çalışmaları açısından değerlendirildiğinde metinlerarası unsurların çevirideki durumunun incelenmesi gerek karşılaştırmalı edebiyat gerekse çeviri bilim alanları açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aktulum, K. *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi, 2000.
- Aktulum, K. *Metinlerarasılık/ Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru Yayınevi, 2011.
- Alawi, N., "Intertextuality and Literary Translation between Arabic and English", *An-Najah Univ. J. of Res. (Humanities)*, Vol. 24(8), 2437-2456, 2010.
- Al Saideen, B. M., "Translating Intertextuality as Intercultural Communication a Case Study", *Graduate Dissertations and Theses*. 85, 2018. https://orb.binghamton.edu/dissertation_and_theses/85
- Auster, P. *The New York Trilogy: City of Glass, Ghosts, The Locked Room*. New York: Penguin Books, 2006.
- Auster, P. *New York Üçlemesi: Cam Kent, Hayaletler, Kilitli Oda*. Çeviren: İlknur Özdemir. İstanbul: Can Yayınları, 2008.
- Aytaç, G. *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Say Yayınları, 2003.
- Barthes, R. *Image-Music-Text*. London: Fontana, 1977.
- Chandler, D. "Semiotics for Beginners: Intertextuality". Erişim: <http://users.aber.ac.uk/dgc/Documents/S4B/semiotic.html>, 23.11.2020.
- Genette, G. *Palimpsests: Literature in the Second Degree*. USA: University of Nebraska Press, 1997.
- Keep, C., McLaughlin, T. & Parmar, R. "Intertextuality". Erişim: <http://www2.iath.virginia.edu/elab/hf10278.html>, 14.12.2020.
- Klimovich, N. V. "Phenomenon of Intertextuality in Translation Studies", *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences* 2 (2014): 255-264.
- Kristeva, J. *The Kristeva Reader*. Editor: T. Moi. USA: Blackwell Publishing, 1996.
- Long, Y. & Yu, G. "Intertextuality Theory and Translation". *Theory and Practice in Language Studies*, Vol.10, No:9, (2020): 1106-1110, DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.1009.14>
- Martin, B. *Paul Auster's Postmodernity*. New York- London: Routledge, 2008.
- Osimo, B. Çeviri Kursu: 17. Çeviribilim-İkinci bölüm, 2004. Çeviren: Nevin Özkan), Erişim: http://courses.logos.it/pls/dictionary/linguistic_resources.cap_1_17?lang=tr, 12.03.2021.
- Öztürk-Kasar, S. & Batu, E. "Oscar Wilde'nin Bencil Dev Öyküsünün Göstergibilimsel Çözümlemesi ve Çeviri Göstergibilimi Bağlamında Türkçe Çevirilerinin Değerlendirilmesi". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4) (2017): 920-950.
- Salo-oja, M. "Lost In Translation? Translating allusions in Two of Reginald Hill's Dalziel & Pascoe Novels". Master's Thesis Department of English University of Helsinki, 2004.
- Venuti, L. "Translation, Intertextuality, Interpretation". *Romance Studies*, 27(3) (2009): 157-173.
- Venuti, L. *Translation changes everything : Theory and Practice*. London: Routledge, 2013.